

ÖKOLÓGIAI ÁLLAPOT-FELMÉRŐ ADATLAP

Helyi jelentőségű védett természeti terület neve:

Ikervári Zsidahó dűlő

Utoljára módosítva: 2014-09-02 12:13:03

Megye: Vas

Községhatár: Ikervár

A terület kiterjedése: 61,4216 hektár

Védetté nyilvánítás év: 1999

GPS koordináták: EO.V.: 492329; 202322

Felmérést végző személy(ek) neve: Gyöngyössy Péter

E-mail címe(k): kerekerdo@invitel.hu

A terület megközelíthetőségének leírása

(pl. melyik utcán kell elhagyni a települést stb.):

Az Ikervári "Zsidahó dűlő" elnevezésű terület Ikervár határában, a belterület, az Ikervárról Rum községbe vezető közút és a Rába által határolt területen fekszik. Megközelíthető Ikervár felől a Rumba vezető közúton. Amint Rum felé kiérünk a településről és elhagyjuk a falu szélén található majorsági épületeket az úttól balra (nyugatra) már a védett területet látjuk. A területet hosszában (az úttal párhuzamosan középen egy régi holtág helyén kialakult erdősáv szeli ketté, ahol ez véget ér már rálátunk a területen több helyen fellelhető öreg több százéves tanúfa csoportok egyikére. Csak az erdősávtól keletre fekvő rész védett, a nyugati, út melletti rész korábban szántó volt, jelenleg inkább rét jellegű.

Terület rövid, szöveges bemutatása (max. 2000-2500 karakter):

megközelíthetőség, terület jellegének leírása (pl. természetes erdőfolt puhafa ligeterdővel stb.):
Az ikervári Rába-völgy, Zsidahó dűlő nevű része természetvédelmi szempontból és tájképileg is rendkívül értékes, összetett élőhely. A területet gróf Batthyány József 1809-ben a község jobbágyainak (mai szóhasználattal a faluközösségnek) adományozta, mely máig megőrizte jellegzetességeit. Így a Zsidahó nemcsak zoológiai és botanikai értékek hordozója, hanem kultúrtörténeti és vegetációtörténeti jelentőséggel is bír. A terület legmeghatározóbb jellegzetességei a fás legelő foltok. Kisebb nagyobb csoportokban 18 db kocsányostölgy, 13 db vadvörte, 3 db feketenyár földig ágas famatuzsálem adja a terület alaphangulatát. A felszín hullámos. Kisebb nagyobb, különböző korú, jobban és kevésbé feltöltődött holtágak teszik változatossá a területet. vannak köztük elcserjésedett, csaknem teljesen feltöltődött, de értékes vizes élőhellyé alakult mocsarak és égerlépfoltok is. A terület keleti határán kanyarog a Rába régi medre. A folyó mentén kialakult ártéri erdők sajnos zöld juharral erősen fertőzöttek. A terület északi részén egy gödrökkel bolygatott kiszáradt holtág homokos falában még 4 éve gyurgyalagok is fészkeltek. A Rába-völgy és a Zsidahó dűlő térségének potenciális lágyszárú növénytársulásai az ártéri mocsárrét (Carici-Alopecuretum) a nedves kaszálórét (Cirsio cani-Festucetum pratensis) és az ecsetpázsitos franciaperjerét (Alopecuro-Arrhenatheretum). Az első a Rába mentén viszonylag fajszegény asszociációnak tekintendő míg a harmadik igen kedvező fű-pillangós arányú, fajgazdag (közepes fajszám 25) növénytársulásként írható le, több védett növényvel. A Zsidahó dűlőben is jellemző réti öntéstalajokon, öntés erdőtalajon kialakult növénytársulások szorosan kapcsolódnak (fejlődésüket alapvetően meghatározta) az évszázados gazdálkodási módokhoz, az állattartáshoz, állattenyésztéshez. A kaszálással, legeltetéssel,

ÖKOLÓGIAI ÁLLAPOT-FELMÉRŐ ADATLAP

trágyázással és felülvetéssel átalakított termőhelyeken az üde kaszálórétek, legelők növényzetének nagyfokú alkalmazkodóképessége és biológiai adottságai (pl. jó sarjadzás) kiváló minőségű takarmány biztosítását teszik lehetővé. Jelentőségük ugyanakkor, átalakításuk ellenére, természetvédelmi szempontból sem elhanyagolható. A potenciális növénytársulások uralkodó fűvei a franciaperje (*Arrhenatherum elatius*), réti csenkesz (*Festuca pratensis*), réti ecsetpázsit (*Alopecurus pratensis*), taréjos cincor (*Cynosurus cristatus*), veres csenkesz (*Festuca rubra*), aranyzab (*Trisetum flavescens*), sudár rozsnok (*Bromus erectus*), stb. Jellegzetes fajaik: *Campanula patula*, *Tragopogon orientalis*, *Centaurea jacea*, *Geranium pratense*, *Pastinaca sativa*, *Daucus carota*, *Knautia arvensis*. Ezekhez nagyszámú kísérő faj társul. Néhány értékes faj jelenléte is, feltételezhető. Ilyenek a kígyógyökerű keserűfű (*Polygonum bistorta*), a közönséges palástfű (*Alchemilla monticola*), a szártalan bábakalács (*Carlina acaulis*), a hegyi lednek (*Lathyrus linifolius* ssp. *montanus*), stb. mindenképpen arra predesztinálja a szóban forgó területet, hogy helyi jelentőségű védett természeti területként megóvjuk a nemkívánatos hatásoktól. A valóságban, az eredeti (potenciális) asszociációkhoz képest degradáltabb képet láthatunk, mely a felülvetéseknek, műtrágyázásoknak és szervesanyag dúsulásoknak köszönhető. Gyakoriak a boglárka-fajok (*Ranunculus* spp.), a csomós ebír (*Dactylis glomerata*), a rozsnokok (*Bromus* spp.), a sóska fajok (*Rumex* spp.) és több, takarmány fűmag-keverékben is előforduló, fű féleség. Különösen ki kell emelni a Zsidahó fás legelő jellegét. A gyepterületek egy része a másodlagos, illetve jellegtelen származék mocsarak, rétek, gyepek élő-hely-csoportján belül a domb- és hegyvidéki gyomos üde gyepek és kis borításban a kiszáradó, jellegtelen és másodlagos mocsarak és sásosok kategóriájába illeszthető. Ezek a mocsarak, a terület északnyugati részén harmatkásával (*Glyceria maxima*), gyékénnyel (*Thypha latifolia*) és torzsikás boglárkával (*Ranunculus sceleratus*) uraltak, helyenként békalencse borítja a felszínt. A természetközeli, részben másodlagos gyeperdő mozaikok élőhely-csoportján belül a fás legelő alkotja a Zsidahó dűlő másik nagy - mondhatjuk természetvédelmi szempontból meghatározó és országos jelentőségű védett természeti terület kategóriát is kiegészítő - élőhely-egységét. Az eredeti tölgy-kőris szil keményfás ligeterdők származékának tekintendő idős kocsányos tölgyek, feketenyárak megmaradt fás legelőink tájképi, természeti és kultúrtörténeti értékei. Ezek a famatuzsálemek egyúttal az ősi magyar ártéri gazdálkodás gazdaságtörténeti emlékei is. Rendkívül igényli a terület az extenzív állattartást, de meghálálja a félintenzív, megszokott legelő- és gyepegzálkodást is. A terület ma is az állattartást szolgálja, kaszált, legeltetett. A felmérés idején is legelt a terület északi részén egy kisebb gulya. Csak helyenként alakulnak ki elcserjésedő, elgyomosodó gondozatlan részek. Az északi holtág gödrös részein sok a lerakott törmelék és egyéb hulladék. Sajnos a korábban gyurgyalag telepként jelzett egykori homokos szakadópart benövényesedett. A védelemre érdemes terület fontos élőhely-egysége a térképen jelzett, erdészeti üzemtervi jellel 40 B-ként azonosítható kocsányos tölgy erdő, mely mint fásszárú asszociáció a tölgy-kőris-szil ligeterdők (*Fraxino pannonicae-Ulmetum*) maradványaként írható le. A valamikori égerlápok feltöltődéséből kialakult, az égerligeteket övező, már ármentett területen álló és az ártéri szukcessziósor szubklímax társulását jelentő zárvány-állományai komoly vegetációtörténeti jelentőséggel bírnak. A homokos, löszös hordalékon kialakult öntés erdőtalajon álló állományban a kocsányos tölgy (*Quercus robur*) képez konszociációt. Lombkoronaszintjének borítottsága 75-80 %-os. Néhány igazán méretes, lenyűgöző feketenyár (*Populus nigra*), fehér fűz (*Salix alba*) mellett nem

ÖKOLÓGIAI ÁLLAPOT-FELMÉRŐ ADATLAP

elhanyagolható számban fordul elő a mézgás éger (*Alnus glutinosa*), a hamvas éger (*Alnus incana*), a magyar kőris (*Fraxinus angustifolia* ssp. *pannonica*) és a magaskőris (*Fraxinus excelsior*). A 40 % borítású alsó lombkorona szintet magaskőris alkotja. Cserje és lágyszárú szintje rendkívül fejlett, legalább 70 %-os borítású. Az üde lomboserdők (Fagetalia) elemeinek feltűnő gyakoriságával, a mocsári növények (Phragmitetea) és puhafás ligetek (Salicetea) elemeinek háttérbe szorulásával különböznek az égerligetektől. Állományainak visszaszoruló helyzete, napjainkra már csak mozaikos előfordulása, könnyen degradálódó, az emberi beavatkozást követő könnyű leromlása, igen nehéz természetes felújíthatósága, az erdőgazdálkodás visszafogottságát (csak egészségügyi termelés és biológiai vágáérettségi korhoz közelítés), természetvédelmi oltalmát rendkívül indokoltá teszi. Mintegy az előbbieket igazolására, a vegetáció-fejlődés folyamatának ősi bizonyítékeként maradhatott fenn az az égerláp foltocska (Thelypteridi-Alnetum), mely a terület legkisebb, de egyben a legértékesebb asszociációját adja. Az állatvilág a Rába-völgy nyílt gyepfelületeinek, degradálódó mocsarainak, remizeseinek, mezőgazdasági területeinek, kissé zavart természetközeli állapotú térségeinek, puhafás ligeterdeinek, bokorfüzeseinek, gyertyános-kocsányos tölgyeseinek fajaival képviselteti magát. Közöttük számos védett is található. Ki kell hangsúlyozni, hogy a legelő a környék legfontosabb gólya táplálkozóhelye. Az öreg fák, legyenek szabad állásban, vagy állományban, po-tenciális élőhelyei több odúlakó madárfajnak (pl. búbos banka, seregély, szürke légykapó, stb.). A felmérés idején (2013. augusztus vége) a terület meglehetősen száraz volt, csak az ÉNy-i árokszerű holtágban és egy anyagnyerő gödörben volt víz. A gyepek gondozottak, kaszáltak és legeltetettek voltak. A gyepek virágzó növénye a mezei iringó volt. Felhasznált források: 1.) Tompa Tibor (Fertő-Hanság Nemzeti Park Igazgatóság)(1999.): Javaslat az Ikervári Zsidahó dűlő helyi jelentőségű természetvédelmi területté alakítására (kézirat) 2.) <http://koszegitk.blogspot.hu> (Az Őrségi Nemzeti Park Igazgatóság, Bechtold István Természetvédelmi Látogatóközpont blogja; szerkesztő: Tompa Tibor)

2. A TERÜLET ÁLTALÁNOS FELMÉRÉSE

2.1. Megtalálható még a védettség indoka a területen? - Igen

Szükség esetén részletezés, "Nem/Részben" válasz esetén indoklás:

2.2. Milyen élőhelyek mozaikok borítják a területet és milyen arányban?

10 % Erdő

40 % Gyep

10 % Cserjés

10 % Vizes terület

30 % Egyéb

Az egyéb kategória: fás legelő.

2.3. Élőhelyi besorolás ÁNÉR- szerint (<http://www.novenyzetiterkep.hu/?q=magyar/node/45>): J2 - égerlápok és égeres mocsárerdők J4 - fűz- és nyárligetek J6 - tölgy-kőris-szil ligetek A1 - békalencsés hinaras O1 - másodlagos mocsarak és sásosok O8 - dombvidéki gyomos, üde gyepek P2 - spontán cserjésedő területek P45 - fáslegelők R2 - tájidegen fajokkal elegyes erdők OB - Jellegtelen üde gyepek és magaskórósok U7 - homokbányák, gödrök U8 - folyóvizek

ÖKOLÓGIAI ÁLLAPOT-FELMÉRŐ ADATLAP

2.4. Területhasználat (kérjük, jelölje az észlelteket): Kaszálás, Legeltetés,
Egyéb típus: illegális szemétkerakás
Jellemzőik, intenzitás: rendszeresen használt, nagyrészt gondozott terület

2.5. Folyik-e természetvédelmi kezelés a területen? - Igen
Özönvövények irtása, Legeltetés, Kaszálás,
Egyéb típus:

2.6. Megtalálhatóak-e az alábbi özönfajok a területen, s milyen mennyiségben:
Akác: Kevés
Selyemkóró: Nincs
Parlagfű: Nincs
Magas/kanadai aranyvessző: Sok
Japánkeserűfű: Kevés
Gyalogakác: Nincs
Bálványfa ("ecetfa"): Nincs
Keskenylevelű ezüstfa: Nincs
Muflon: Nincs
Egyéb (nevezze meg): A Rába mentén sok zöld juhar, az ÉNy-i holtág mentén bíbor
nebáncsvirág

2.7. Része a terület a Natura 2000 hálózatnak? - Igen
Egy része: %

2.8. Érintkezik a terület más természetes élőhelyekkel? - Igen

2.9. Ha igen, milyen típusú élőhellyel?
A Rába menti bokorfüzesekkel, illetve magával a Rábával

2.10. Érintkezik a terület más természetvédelmi oltalmat élvező területtel? (pl. Natura 2000,
országos védettség, ex lege) - Igen

2.11. Ha igen, milyen természetvédelmi oltalmat élvező területtel? - A Rába éa a Csörnöc-völgy
kiemelt jelentőségű természetmegőrzési terület

2.12. Van védettséget jelző tábla a területen? - Nem
Darabszám:
Állapotuk:

2.13. Vannak vadgazdálkodási létesítmények a területen?
Magasles: db
Vadettető: db
Szóró: db
Egyéb (név és db):

Nincs

ÖKOLÓGIAI ÁLLAPOT-FELMÉRŐ ADATLAP

3. Védett és fokozottan védett, ill. Natura 2000-es növényfajok és számolt vagy becsült mennyiségük felsorolása

(a becslés lehet tőszámra, vagy területnagyságra vonatkoztatott, fokozottan védett faj esetében pontos tőszámot kell megadni)

Feltételezett jelenlét: kígyógyökerű keserűfű (*Polygonum bistorta*), közönséges palástfű (*Alchemilla monticola*), szártalan bábakalács (*Carlina acaulis*), hegyi lednek (*Lathyrus linifolius* ssp. *montanus*),

4. Védett és fokozottan védett, ill. Natura 2000-es állatfajok és számolt vagy becsült mennyiségük

(fokozottan védett fajoknál pontos állomány nagyságot kell megadni)

Éti csiga (*Helix pomatia*) Nagy gyöngyházlepke (*Argynnis paphia*) Kisasszony-szitakötő (*Calopteryx virgo*) Barna varangy (*Bufo bufo*) Erdei béka (*Rana dalmatina*) Kecskébéka (*Rana esculenta*) Zöld levelibéka (*Hyla arborea*) Vöröshasú unka (*Bombina bombina*) FÜRGE GYÍK (*Lacerta agilis*) Lábatlan gyík (*Anguis fragilis*) Vízisikló (*Natrix natrix*) Egerészölyv (*Buteo buteo*) Karvaly (*Accipiter nisus*) Fehér gólya (*Ciconia ciconia*) (időszakosan táplálkozók), Szürke gém (*Ardea cinerea*) (időszakosan táplálkozók, látott: 4 pld) Nagy kócsag (*Egretta alba*) (időszakosan táplálkozók, látott: 4 pld) Gyurgyalag (*Merops apiaster*) 14 éve 8-10 pár költött itt, jelenleg a homokfal benövényesedett Búbos banka (*Upupa epops*) Nagy fakopáncs (*Dendrocopos major*) Zöld küllő (*Picus viridis*) Nyaktekercs (*Jynx torquilla*) Fekete harkály (*Dryocopus martius*) Holló (*Corvus corax*) - nagy csapat körözött az egyik facsoport fölött Sárgarigó (*Oriolus oriolus*) Énekes rigó (*Turdus philomelos*) Fekete rigó (*Turdus merula*) Vörösbegy (*Erithacus rubecula*) Erdei pinty (*Fringilla coelebs*) Zöldike (*Carduelis chloris*) Meggyvágó (*Coccothraustes coccothraustes*) Csicsörke (*Serinus serinus*) Barátposzáta (*Sylvia atricapilla*) Csilpcsalpfűzike (*Phylloscopus collybita*) Széncinege (*Parus major*) Barátcinege (*Parus palustris*) Szürke légykapó (*Muscicapa striata*) Berki tücsökmadár (*Locustella fluviatilis*) Csuszka (*Sitta europaea*) Mókus (*Sciurus vulgaris*) Vakond (*Talpa europaea*) stb

5. Egyéb észrevétel

Felhasznált források: 1.) Tompa Tibor (Fertő-Hanság Nemzeti Park Igazgatóság)(1999.) Javaslat az Ikervári Zsidahó dűlő helyi jelentőségű természetvédelmi területté alakítására (kézirat) 2.) <http://koszegitk.blogspot.hu> (Az Őrségi Nemzeti Park Igazgatóság, Bechtold István Természetvédelmi Látogatóközpont blogja; szerkesztő: Tompa Tibor) Felhasznált térképi források: 1.) www.vasteir.hu (Vas Megyei Térinformatikai Rendszer) 2.) <http://erdoterkep.nebih.gov.hu/> (Nyilvános interaktív erdőtérkép a NEBIH honlapján)